

l. 300
N. E. H.
De Non
DE NON
PLECTENDIS *non*
adulteris Consultatio Ioan-
nis Foxi.

vi. ff. i. epist. ad gal.
158. Roman. 1. 1. 6.
IMPRESSVM LON-
dini per Hugonem Syngle-
tonum, sub Interfignio
D. Augustini. Anno
Domini. M. D.
XLVIII.

NOTES

RECEIVED

1911 Cincinnati, Ohio

100121

IMPR. ESS. V. 107.

1847

См. Приложение, пп. 1-4

CONFIDENTIAL

Domestic

1111

1

GENEROSO VIRO

Thome Pictono I. Foxus

Salutem & pacem in

Christo.

T semper ab omni contenti-
onis studio natura fui alienissi-
mus, nihil non ferme malens
concedere, quā
contentionis funiculum cum a-
lijs trahere: Ita nullo modo pec-
catum causam possum desere-
re, pro quibus tam lubenter mor-
tuus est Christus, quin simul cū
Samaritano saucium illum semi-
animum oleo sumptibusque ad-
iutem quod possim. Quanquā
scio equidem nō defuturos, qui-
bus causam parum hic plausibi-
lem aut favorabilem videbor su-
stinere. Plurique ita omnes ad

A ij con-

condemnandum quam ad igno-
scēdum sumus procliuiiores. Ni-
mirum tam atrox res peccatum
videtur omnibus, tot patitur o-
culos, tot habet iudices, tot ani-
maduersores sustinet, cui nec ip-
se patrocinari in præsentiā aut
possim aut velim. Sed miror hāc
hominum, Christianorum etiā,
inhumanitatem dicam aut phi-
lantiam, qui cæteros vsque adeo
abhorrere solent in vitia prolap-
sos, quasi Dij ipsi terrestres sint,
aut ab ijsdem notis prorsus im-
munes. Neque quisquā fere, vt
nūc sunt mores, inuenitur, qui in
traducendis alienis offensionibus
non cupit suam nobilitate
probitatem. Atque vt hoc in
Deo iustissimum esse potest, cer-
te in hominibus nimis quam in-
civile ac inhumanū videtur mi-
hi. Iam vero cū neque Deus
ipse

ipse in nos eam exerceat severi-
tatem, qui libenter nobis condo-
navit omnia, ac quotidie condo-
nat collabentibus. Quanto tum
æquius mortales ipsos mitiores
in se esse iudices existimandum
est? Moderatam reprehensionē
aut publica magistratum offi-
cia non improbo. Cæterum odi-
um hoc, hæc tam acerba indig-
natio in priuatis professoribus
etiam, non solum in vitia, sed &
in homines ipsos nescio an ho-
minibus convenit, certe Christi-
anorum parum respondet pro-
fessionī, cuius adeo vis omnis
quid aliud est tandem, quam in
exhausta quædā erga peccatores
charitas & tolerantia? præsertim
qui natura non voluntate mali
sunt. Alioqui enim iustis ac in-
sonantibus quorsum Christo o-
pus erat, aut redemptione? Ve-

A in rum

rum longe diuersa est humani
iudicii censura . Quos bonos
videmus, hos libenter amplecti
mur . Contra si quis quid paulo
gravius admittit per vitæ imbe-
cillitatē, quanto supercilio , quā
censoreā maiestate in miserum
destomachamur, quam execra-
mur, etiam viri consortium abo-
minantes? Attamen ita humano
iudicio nobis obsequendum est,
ne Euāgelicæ charitatis interim
prætereāmus disciplinam , quæ
quoniā ubiq; nunc adeo frigere
incipit apud Christianos, nō pu-
taui dissimulandā sententiā meā:
in qua si quid à me vel imprudē-
tius assertū sit, aut à vero dissen-
taneum, totū id tibi, mi Pictō, li-
mandū defero, ac corrigendum
summitto. Opto tibi cum omni-
bus christianis fratribus pacē &
gratiā christianā. Tuus I. Foxus.

DE

DE NON PLECTEN- dis adulteris Consultatio.

In libera Christiano-
rum ecclesia libe-
rū sit animi mei de-
clamare sentētiā,
Equidem nec utile
nec necessarium iudico, vt in a-
dulterio deprehensi mortis sup-
plicio afficiantur. In qua tamen
sententia hoc mihi primum præ-
fandum est, neq; me aliorū sen-
tentis præiudicatum velle, tum
neque contra politica iura aut ci-
uilem administrationem vllam
hic instituere disputationem.
Quod si ita reipub. ratio suade-
at, vt moriantur adulteri, hocque
consultissimum esse videatur ad
publicā humanæ societatis tran-
quillitatem, nihil reclamo, quin
civiles magistratus præscribant,
sanxiantque in ijs rebus pro ar-
bitra-

gistra bitratu suo. Gestant enim legitti-
bus nō mum gladium, quem nobis nul-
resisten- lo pacto ipsis ē manibus extor-
dum. quere licet, quibus adeo omnem

obedientiam præcipit christiana
professio. Cæterum si id agant
ecclesiastæ doctoresque Euan-
gelici, qui zelo tituloque eccle-
siæ huc instigāt principes, quasi
Christi negotium agentes, id pri-
mum videant, ne suum magis
zelum, quam Euangelicam di-
sciplinam secuti impediant po-
tius Christi causam, quā proue-
hant. Vt cumque enim in rebus
huiusmodi arbitraria est princi-
pum potestas statuendi ac decer-
nendi pro re nata, minime hæc
profecto sæuitia in ecclesiasticū
doctorem competit, qui legum
horrorem ac asperitatem delini-
re deberet, non exacuere princi-
pum animos, ad lenitatē ac chri-
stia-

Xenophon

stianā christotita subhortari, non
classicum accinere seueritatis,
non faces præbere ad incendia,
non iræ materiam suggerere.
Etiam in priore testamento di-
serte testatur dominus, non vel
le se peccatoris mortem, sed vt **Ezechiaë**
cōuertatur ac uiuat potius. Quā **xviii.**
to id ipsum luculētius expressit
filius Dei Christus tot exemplis
concionibusque suis, addita insu-
per redemptione per sanguinē
suum, qua non iustos sed flagiti-
osissimos etiam quosq; quicun-
que aliquando ad se conuerte-
rent, ē Mosaica obligatione mi-
rābili triumpho expediuit. Hic
si se tam exorabilem ac propi-
tium ostendit in ignoscendis
peccatoribus, in redimendis
etiam, cur tum non expri-
munt, non imitantur indolem
ac disciplinam illius, qui illi-
us

Vitijs oc-
currendū
est Eccle-
siasticis.

us se profitentur discipulos? Si
sæculi huius indies accrescens
libido ac impietas tãtopere eos
commouet, quæso quæ temporā
vniquam fuere inquinatiora quā
& cum Christus cum apostolis
suam inchoabat prædicationē?
Atqui magis hoc nomine opus
erat istorum vigilantia in refecā-
dis vitijs. Infœliciter medetur
morbo qui vitam aufert ægro-
tanti. Alioqui si morte illico sit
occurrendum mortalium vitijs,
quorsum opus pastorū cura, aut
ministerio, quando id per magi-
stratus cōfici facillime poterat.
Quo tū attinet pastorū institu-
tio nisi vt horū salubri cura huma-
næ imbecillitati cōsulatur? quæ
alioqui natura sua plus quā præ-
ceps in omne flagitiū ruit. Tolle
doctrinæ præsidium, tolle pasto-
ralem functionem, quid habet
humana

humana fragilitas quo foueatur, Pastores
quo instituatur? pastores enim patres po-
ac præsides verbi quid aliud sunt pulo.
vulgo, quam patrum vice er-
ga filios teneri nos? Quis vn-
quam pater filium aberrantem
occidit? at paterna potius indul-
gentia castigat ad meliorem resi-
piscientiam. Quid si patres ipsi
in tyrannos vertantur ac iudices:
quid spei amplius superest filiis
si quando usu veniat ut prolaban-
tur? Et quis nostrum non est ali-
quando lapsus, & adhuc labitur
sæpenumero? Exempla etiã pe-
tamus a sanctissimis. Quid Da-
uidis sanctum omnia integrius? quid
Solomonis prudentia sublimi-
us? et tamen turpissimi ipsorum
lapsus abunde nos docere pos-
sunt, quid in quemque mortaliū
queat cadere. Atque illi tum eti-
am hæc commiserant, sub Mosa-

ñ. Re. xñ.
Nihil agē
dum pa-
storibus
nisi ex cō
sensu do-
mini.

ico adhuc testamento abstracti,
nondum euangelica gratia orbi
proditā, in quos tamen non vs-
que adeo sœuierunt prophetae,
nec quicquam illis deferebant
aliud, quā quod à domino aper-
ta voce acceperunt: neque enim
tum quicquam agebatur nisi ex
sententia domini, hac sola expe-
ctabatur à populo, sine hac nul-
la ædebatur prophetia, nec pro-
pheta prædicabat. Atque utinā
pari religione id obseruatū nūc
esset apud pastores euangelicos
ut nemo adferret quicquam in-
in suggestum nisi sermones dei,
ut ait apostolus, ac ea quæ à
doctore spiritu audita ac com-
perta essent. Quanquam ne tū
quidem defuerūt personati pro-
phetae, qui commentitia oracula
occinebant populo, sed ñ suam
non domini sententiam enunci-
abant.

abant. Atq; equidem omnibus
votis optarim nullos extare hu
iusmodi in populo Christiano,
qui eīhi physioumenoi hypo
tou noos tis sarēos auton, ac fru
stra sufflati in hīs quæ nunquā vi
derūt, quicquid ipsis cerebri sui
iudiciū aut mētis deuotio sugge
rit, continuo autumāt pro Evan
gelico oraculo obtrudendū po
pulo. Mysticus ac diuinus est
grex, Christi populus, proinde
non nisi diuinis pascendus ser
monibus. Suspectum esse debet
quicquid humanum est, quan
tumuis alioqui plausibile, aut ra
tioni abblandiēs: dei vox, veritas
ipsa, fallere non potest, in qua so
la cōsistit omnis rep. Christianæ
administratio: grauit̃er itaq; Pau
lus ministros Propheticos ad suū
exēplū prouocat, ne quis dictu
rus in ecclesia loquatur, nisi vt
sermo.

Colo. ii.

Εἰχὴ φροσύνης
ὑπο τοῦ νοοῦ τ
σαρκὸς αὐτῶν

sermone Dei intelligens nimirum nullam recipiendam doctrinam quantumvis probabilē aut verisimilem in ecclesia spirituali, nisi quæ à verbo Dei aut spiritus illius certissimo instinctu proficiscitur. Alioqui multa afferri possunt ab humano iudicio ac ratione petita, & æqua, & salubria, quæ tamen non ut sermones Dei nobis admitrenda sunt. Quod quisque à Deo certare aliqua fide aut instinctu acceperit, vel tuto efferre potest, iuxta Davidicum illud: Credidi propter quod locutus sum. Alioqui fallere potest quidquid adfert humana opinio quantumvis æqui aut veri simile. Ita iustū fortassis ac equū videri possit, ut moriatur adulteri, si penes humanā rationem sit iudiciū rei: cæterū in ijs rebus nō humana ratio sed

Psa. xciii

volūtas dei adhibēda est in consi-
liū, quæ nō iudicijs nostris sed spi-
ritu ac verbo suo metienda est.
Sæpe enim fit, vt quæ nobis re-
cte ac legittime facta videantur
illius iudicio non ita approben-
tur, & è diuerso: quæ nos pro in-
dignissimis habemus atque ex-
plodimus, ijs applaudit deus, at-
que in gratiam recipit. Sic Iudæi
olim superciliosi virtutum sua-
rū persuasione turgidi, reliquas
gentes & publicanos ceu execra-
biles fastidiebant. Sic hodie su-
perbus mundus afflictos, squal-
lidos, calamitosos ridet ac nause-
at vt catharmata, qui tamē apud
Deum sunt fortassis inter accep-
tissimos. Tantum interest inter
Dei iudicium & hominū. Quē-
admodum merito audimus a-
pud Esaia: Quantum distat
cœli terræque intercapedo, tan-
tum

redagunt
Esaia. I.

I. Cor. I.

tum discrepant viæ meæ à vñs vestris & cogitationes meæ à cogitationibus vestris dicit dominus
Id eo fit quod mens humana à principio vitiata non aliter caligat in illius rebus, quam noctua ad solem, quod dicitur, vnde recte propheta clamat alibi: Vbi scriba, vbi sapiens huius mundi?
Satis superque nos commonefaciunt antiqua exēpla: quorsum euasit illorum temeritas qui in hierarchia christiana humanum adeo admiscentes iudicium tot præscriptiones, tot onera, tot sanxionum sarcinas obtruserunt plæbi, quibus dum ornare studebant remp. Christi, quid aliud quam deformarunt ac vastarunt omnia? Quo magis nobis omnibus oculis aduigilandū est tū maxime pastoribus ecclesiæ, ne quid præcipiti iudicio agamus

mus, præsertim in ijs rebus quæ
non habent apertum scripturæ
firmamentum. Scio quanta seue-
ritate per Mosen mulctata sunt **Leui. xx.**
adulteria in lege veteri, sed cur
illam appellamus veterem, nisi
recētior subiisset lex, cui par est
priorem cedere? Alioqui si ni-
hil arbitrentur in rebus huiusmo-
di mutatum esse, cur duo ædita
sunt testamenta? Cur non prius
perduravit, si nihil in eo inesset,
quod à succedēte posteriore an-
tiquari oportuit? Sin ipsi nō po-
terint inficiari, quin iam aliter
mutentur res, quid igitur muta-
tum sit, aut non mutatum, ipsi
definiant. Sed scio quid Schola-
stica Theologia mihi ilico ob-
ganniet, quæ cum in tres partiti-
ones Mosaicum instrumentum
distinguit, nihil aliud præter ce-
rimoniam duntaxat partem

B nunc

nunc abrogari putat. Verum
 cur tum Iesus patriæ legis secu-
 tus iudicium, non iussit lapidari
 adulteram manifestariam? Cur
 Paulus incestum excommuni-
 catum Corinthiis restituit? Cur
 ij. Cor. vii. idem palam profitetur nos mor-
 tuo prorsus priore marito, in le-
 gitimo coniugio nupsisse alte-
 ri, non vnam vi delictet legis par-
 lex Mo- tis tē, sed ipsam vniuersam legē in
 abrogata. telligēs, quæ nō tantū in ceremo-
 nijs cōtinebatur, sed etiā in decre-
 tis nobis aduersabatur, neque e-
 nim ceremoniæ nobis quicquā
 obfuerūt, verū iudicia & chiro-
 graphū præceptorū dei, adeoq;
 hoc ipsū dicit sublatū ē medio
 suffixū cruci Christi. Quāobrē
 si nos iā secundo marito nupsi-
 mus, nimirū à priore sæuitia in
 alterius testamēti ius ac libertatē
 tradu-

traducti. Cur tum superiores cō
stitutiones reuocamus, veluti à
Christo ad Mosen à calcaria (vt
aiūt) in carbonariam delapsuri?

Quis tam inscius est scriptura-
rum, qui nesciat veteres illas san-
xiones legis Mosaicæ non ita da-
tas, vt perpetuo duraturas, verū
pro tempore promulgatas illi
populo scilicet, veluti pædago-
gi vice propter transgressionē,
donec adueniret ipsemet do-
mus author, patriæque pater
Christus moderaturus videli-
cet familiam suam pro arbitrio
atque imperio suo. Non aliter
ac si Tyranno cuiuspiam Areopa-
gitarum intolerabili nõuis ali-
quis, molliorque rex succede-
ret, non necesse haberet om-
nia pro illius decretis plac-
tisque agere, at ipsi liceret legit-
timam rempublicā pro ratione

Mosaica
lex tem-
poraria.

Galat. iij.

B ij facili

facilitateque sua temperare. Nō
quod censeam Mosen Christi
in familia ministrū quasi tiran-
num iniustis legibus rempubli.
Dei administrasse. Quid enim
iustius lege Dei, aut æquius, quæ
ab ipsa iustitia proficiscitur? Ne
que omnia quæ seuera sunt, ili-
co pro iniustis ducenda sunt. Tū
quid si Deus cum populo suo se-
uerius egit in coercendis ac pu-
niendis illorum flagitijs, pro tē-
poris illius ratione iustam iram
suam de cœlo patefaciens, seue-
re is quidem, at non iniuste egit.
Cæterum ea nunc temporis dif-
ficultate defuncti sumus, aliusq̃
in imperium successit princeps,
qui superiores leges non abolet,
vt iniustas, sed lenitate seuerita-
tem illarum ac rigorem tem-
perat: vt iam vsu exerceant, non
damnent vigore, regāt, non ob-
ligent

ligent, pungant, non occidant Vis legi
Christianos, perinde ac si serpē adempta
ti aculeus eximatur, manet qui non vñs.
dem serpens, ac sibilare potest, at
veneno inficere nequicquā po-
terit. Cuius rei luculentum apud
Mosen ipsum constat documen-
tum. Quippe in Hebræo popu Num. xxi
lo, primum multos peremerat
serpentum virulētia, tamen post
quam æneus serpens suffigeba-
tur, prorsus adempta illis est om-
nis laedendi facultas. Hoc quid
aliud adumbrat nobis, quā ven-
turum Christum, qui soluto pro
peccatis precio legem esset e-
neruaturus, cuius lethali male-
dicto mortales omnes succum-
bebamus. Verum quid retulit
tanto sudore comparasse nobis
hanc à lege immunitatem, nisi
comparatam nos retinuerimus?
Quid aliud tot retro seculis mo

B in liti

liti sunt episcopi, pontifices, ac
seribae huius saeculi, quam ut pu
blica haec noui testamenti liber
tas ad quam paucissimos pate
ret, dum tot vinculis ac repagu
lis miseros adstrinxerant con
scientias, quas Christus tanto
pretio vindicauit ad libertatem,
quod iam olim etiam Augusti
ni temporibus perspectum est,
vnde merito vir ille conquestus
dicitur, paulo minus tolera
biliorem Iudaeorum fuisse con
ditionem, quam Christiano
rum. Et quid aliud nunc quam
exempla illorum quodam mo
do imitatur, qui non cessamus
adhuc legibus tam cruentis cu
mulare ecclesiam Christi, in
qua peccatores plerique sumus
certe infirmi omnes. Non hic
ago patronum carnalis licentiae
quo impunitius peccent ij, qui
nunquam

numquam meditatur resipiscen-
tiam. Nec vellico politicas ac or-
dinarias leges, quæ reipub. no-
mine pacisque publicæ salubri-
ter à magistratibus imponuntur.
Verum non probo istam in the-
ologis importunitatē, qui sic a-
ciunt ciuiles leges preter omnē
necessitatem, certe longe præter
professionē. Horum erat gratiā
euangelicam quam latissime dis-
seminare, populum inuitare ad
resipiscentiā, infirmos spiritu-
lenitatis ducere, præfractos à
peccatis, non à vita abducere,
denique ita gregem christianum
instituire, vt quam minime o-
pus esset legibus. Id aut nō vi ac
morte efficiēt, sed spū ac vigore
verbi nō si plurimorū occiderint
corpora, sed si internū peccato-
rē gladio spūs cōfoderint. Siqui-
dem altius penetrat in medullas

Officiū
pastorum

B iij officium

ratio pur
gandi ad
ulteria.

fortiusque rapit vox verbi effi-
tax, quā mille leges aut vlli gla-
diij. Hæc illa panoplia est, qua cō-
cionatores belligerare debēt, hæc
vnica via ac medela est, si adulte-
rijs vitam humanam repurgari
volueris, nimirum vt mœchos
ad continentiam nō ad mortem
duxeris. Neque enim vitium est
in carne, sed profundius latet in
concupiscētia: hæc primum me-
denda pars est, qua semel curata,
facile corrigitur quicquid in car-
ne contrahitur. Ea si vitiata ma-
net, nihil efficiet legum externa-
rum seueritas. Coercere fortas-
sis externam possit licentiā, sed
quid hoc ad vitæ Christianæ cor-
rectionem dum nihilo minus
mens non cessat mœchari, ma-
netque adultera. Spirituale hoc
hulcus, spiritualibus proinde
pharmacis medicandum. At qui
occi

occidit, nō is medicatur: qui cor-
pus aufert, non adfert resipiscen-
tiam. At quo tandem ista sub-
seruit concionatorum professio
ac institutio, nisi vt collapsos eri-
gant, confractos consolident, o-
ues errantes moneant, ægras cō-
solentur, perditas restituant. Et
prohibet dominus in Euange-
lio refecari arborem iam com-
putrescentē, at limo fimoq; foue-
ri vult spe sanioris fructus. Ali-
oqui quorsum opus esset illorū
cura atq; opera in ecclesia Chri-
stiana, si oneratis non est inserui-
endum ac laborantibus? Validis
enim non est opus medico, iux-
ta sententiam domini. Iam quo
pacto subseruiunt imbecillitati
fraternæ, qui morti adiudicādos
cēsent eos qui prolabūtur? Quis
vnquam medicorum operā mi-
nistrat ægrotanti occisurus eum
quem

Pastorū
professio

Luc. xij.

Luc. v.

quem in tutela salutis suscipit?
Et quid ecclesia Evangelica est
aliud, quam myrothecia quædã
omne genus alexipharmacis ex
uberans? quid aliud ministri
Christi, quam medici? & popu
lus, quam colluies languenti
um, laborantium, cæcorum, clau
dorum, paralyticorum, quos
quisquis propter ægritudinem
deserit, is confiteatur nescire se
quid est ecclesiastem agere. O
lim ea Christianorum vigeat
charitas, vt quo plus quisquam
autheritatis teneret in ecclesiam
id potissimum exerceret in ser
uandis quamplurimis. Talis e
rat Ambrosius Mediolanensis
episcopus: Talis Babylas Antio
chenus, quibus laudi summæ
vertebatur, quod principum sæ
nitiam cohibentes, præcibusq;
suis intercedentes pro facinoro
sis

Ambrosi
us
Babylas.

sis, quosdam è iudicium mani-
bus expedituerint alioqui peritu-
ros. Et quid aliud tot concioni- **Mar. v.**
bus agit Christus quam curā di-
scipulis inijcit ad tuendos ac fo-
uendos suos, dum eos salem ter-
ræ, lucemq; mundi appellat, dū
que Petro tanto studio commē- **Ioan. vlt.**
dat pascendum infirmum gre-
gem. Ita admonens eos, quem-
admodū me misit viuēs pater ita
ego mitto vos. Nō mittebatur il-
le ad malorū perniciē, sed ad salu-
tem, ne arundinē qui dē quassa-
tam proterens, nec fumigans **Esa. xliij.**
linum extinguens, non malum
malo rependens, sed pro inimi-
cis etiam mortuus est non vindi-
cans mortaliū scelera, cum id illi
iustissime licuisset, sed gratiam
ac ignoscentiā concedens omni-
bus, resipiscētes vltro amplexus
est

est,peruicaces reliquit pœniten-
tia. Porro doctrinam hanc tot
insuper exemplis comprobatur,
dum peccatores ac peccatrices

Luca .v. toties excusat apud pharisæos,
Luca.xv dum publicanis comminatur, si
Mat.xviii lium profugum obujs amplexi
Mat.xiii. bus recipit, septies septegenariã
Icã.xviii. remissionem Petro imperat, 333
Ioan.viii. nia sinat crescere, Petrum iubet

gladim

recondere, Adulteræ patrocina-
tur, cuius causam si non tutandã
suscepisset, cur non simpliciter
legis subscribit sententia? quur
tam potenti miraculo illius pro-
fligat accusatores, relictã quur
absoluit, quur dimisit absolutã?
Quid si istis nũc rediturus chri-
stus fœditates ac adulteria itidẽ
inscriberet in frontibus, qui tan-
ta auiditate adulteros vocant ad
supplicium, aut quid si ipse Mo-
saica seueritate lapidibus com-
mitte-

mitteret, quoscunq; nouit huius
noxæ reos, exorsus primum ab
istis, miror si omnes in hunc diē
superessent, qui hanc legem tan
topere expetunt à magistrati-
bus. Nullius carpo mores, nec
vitam cuiquam inuideo, sed quā
inique faciunt, qui sibi misericor-
diam adeo expetunt à domino,
ipsi nullam conseruis suis exhi-
bent. Non sentio de magistrati-
bus. Tantum de ijs loquor qui se
Euangelicæ gratiæ dispensato-
res profitentur, omnisque eorū
doctrina conuerti deberet ad sa-
lutem populi, censores atq; ar-
starchos tam rigidos agūt in ec-
clesia. Quod si quid sit in vulgi
moribus, quod grauiorem exi-
gat animaduersionem, habet po-
litia magistratus ac præfectos su-
os, qui si id iudicēt expedire rei-
publicæ, vt tollantur adulteri,
mo-

modo secuti interim rationem
reip. nō necessitatē legis mosaicae
quanquam & hi meminerint su-
is quoque legibus Paulinum il-
lud to epieiles adtemperandum
esse, non debent profecto ipsi ad-
uersari pastores Euangelij. Cæ-
terum ipsos faces præbere, atq;
huc classico suo instigare princi-
pes, nescio quam sit vsitatū, cer-
te parū respondet professioni. Si
civilis duntaxat causa sit, alienū
faciunt ab instituto. Si spiritualis
sit, proferant in Euangelico te-
stamento locum vnum vbi Chri-
stus, aut vllus Christi apostolus
trucidari iubet adulteros siue eti-
am consentiat. Scio quid dicat
lex mosaica: sed parum isti aduer-
tunt officium Moseah, aut my-
steriū voluntatis Dei intelligūt,
qui ducē illū ecclesiæ nostræ cō-
stituunt. Quid enim aliud Mo-
seah

seah, quā prophetica vmbra christi Moses nī
sti? Quid aliud dux ille p̄latis hīl aliud
Mosaicæ deliniabat, quā ducem quam ty
verū illū orbis venturū filiū dei? pus christi.
Quid lex illius tabularis, nisi ty sti
pus quidā fuerat christi veræ ac
spiritualis legis per spiritū san-
ctū in cordibus nostris inscribē-
dæ? Illius tot iudicia ac minæ
quid aliud designāt, nisi acerri-
mā ac sempiternā dei ultionē ijs
infigēdā, qui filiū sui p̄ceptis
non sunt obtēperaturi. Denique
quid illius rei gestæ scriptæque,
adeoq; omnis vita erat, nisi figu-
rata ac mystica quædam imago
christi secuturi, in hoc nobis à de-
o prodita, vt certiorē nūc fide ap-
prehēdamus reuelatū, quē tot fi-
guris demonstrabat aduenturū.
Quāobrē vt mosē equidē fateor
principem fuisse prophetarum
dei, ita nō alio tamē in ordine ac
nume-

numero eum collocandum existi-
timo apud Christianos, nisi ut
prophetam illum accipiamus,
hoc est ut minister sit Christi non
magister ecclesiae. Id honoris so-
li debetur Christo, cuius si isti
nunc discipulos se profitentur,
ex illius praescripto agentes om-
nia, qua fronte id ausint pertē-
tare, cuius nullum in praeepto-
re vnquam exemplum viderint?
Neque vero quaero, nū per Mo-
seah legem animaduvertere licet
in mœchos, sed quid in hac re
statuit Euangelium, quid dicat
disciplina Apostolica? Quod si
adeo apud nos pollere debet
Mosaici testamenti authoritas,
tot seculis nobis praecessit Chri-
stus, praecesserunt apostoli, mul-
taque ab ijs gesta audimus, in
quibus non omnia quadrant ad
Mosaicam disciplinam, quae
non

non istos æque obligabat testa-
menti illius authoritas. Immo
quor tam libere interdum resilie-
runt, nonnunquam aperte etiã
negligētes illius præscriptiones
si tanta religione nobis illū reci-
piendum arbitramur. Quot illi
peccatores procumbentes agno-
scebant flagitia aperte à Moseah
condemnati, quos tamen ille ni-
hilominus legitima authoritate
indemnes dimiserat, nos videli-
cet admonens, quales oporteat
esse erga peccatores. Alioqui si
Moseah adhuc irrefragabilis stat
authoritas, quid hoc vult in euan-
gelio, vbi Dominus palam testa-
tur sese etiam Dominū esse sab-
bati. Et tamē sabbatum celes-
timum honorem in præceptis
Mosaicis habuit, ex quo facile li-
quere potest, quid de vniuerso
illo testamento sentiendum sit,

Mat. xij.

C vbi

Gal. iij.

vbi Christi accedit authoritas. Itaque Paulus toties de lege disputans, quid aliud appellat eam nisi pædagogum Iudæis vsque ad Christum, innuens videlicet nihil esse in lege tam sublime, aut diuinum, quin Christi multo esset superior futura authoritas.

ij. Co. vij.

Præterea quoniam non idem Corinthiũ illũ incæstũ abominando adulterio detestabilẽ tradebat ilico licitoribus iuxta præceptum legis, si tanta iucuniberet nobis legis seruandæ necessitas?

Excom-
municatio.

Postremo quid facit in republica christiana excõmunicatio, aut quorsum inducta ab apostolis, si mo seah adhuc iudicem in Christianis plectendis sequemur? Quorsum tam sollicite Paulus hortatur tous pneumatics, vt si quem deprehenderit in delicto, restaurarent huiusmodi spiritu

Gal. vi.

reuerentius

ritu mansuetudinis scopountas οκροῦν
seautous, ne & ipsi tententur. οκροῦν
Ingens quippe est humanae car-^{nis} Humana
imbecillitas, & quod cuiquā cō infirmi-
tingit, cuius euenire possit. Nec tas.
aliū fere impotēt ius impetit Sa-
thā, quā qui maxime Christianae
studet sinceritati. Quid tum si
quis sua victus infirmitate pro-
labatur in turpitudinē? Et quis
adeo sui certus est, qui nusquam
impingat? Nō iubet Paulus istos
ilico rapi ad lanienam, at spiritu
mutuae mansuetudinis corrigi
ad resipiscentiā. Iā quā longe ab
hoc spū abest pastorū quorundā
violentia, qui tāto impetu ferun-
tur ad condēnandos adulteros.
Ad hāc imaginē olim affecti vī-
debātur christi discipuli adhuc
carnales, quī repulsi ab ingratis
Samaritanis incendio ac fulmi-
ne exoptauerunt illorū flagrare

Luca. ix.

C ij ciuitatem

ciuitatem. Sed quid tum illis dominus? Nescitis, inquit, cuius estis spiritus. Vehemens inerat illis ardor, studiūque tuendæ præceptoris gloriæ, & tamen non probat hunc in illis affectum dominus, quia charitate vacabat Evangelica. Ita & isti pium quidem ostendunt animum in vindicandis peccatoribus: quem nō omnino improbarim, sed quia non coniungunt simul eum spiritum, quem Christus tantopere in suis requirit omnibus, tum maxime pastoribus, nō est quod zelo illorum faueamus. Ita fugienda Sylla est iuxta prouerbij cōsiliū, ne in charybdam incidamus. Ita temperanda sunt pastoribus Evangelicis consilia sua ut ne quid peccent interim aut diuaricent ab illo spiritu, ad cuius regulam ceu ad scopum omnis
vita

I. Cor. vi.

vita actioque nostra dirigenda
est. Itaque merito laudatur illa
Pauli vox: Omnia mihi licent,
sed non omnia expediunt. Ad cu-
ius itidem exemplum nobis quo-
que perpēdendum est, nō quid
liceat, nō quid permittat ius no-
strum, non quid ferant tempora
sed quid expediat fieri. Scio qui-
dem hanc Christianorū plusquā
ferinam licentiam, scio stupra
hæc atq; adulteria non tam late
quam impune grassantia, non
aliud promereri, quam vt legū
strictissimis cancellis coercean-
tur. Cæterum non necesse est do-
ctores euangelicos ilico exerere
vim suam quam suadet humana
ultio. Sed spū lenitatis sese mo-
derari, reputātes apud se nō quid
licet, sed quid in quaque re expe-
diat. Quicquid licet magistrati-
bus, externæ reip. aut apud illos

C in expe

Charitas
in ecclesi
asticis.

expedit, non expedit cōtinuo a-
pud ecclesiastas ecclesiæ spiritalia
les. Habet quoque res ista deco-
rum suum nō minus quam com-
œdiæ, quod in primis illi observā-
dum est, quisquis in mūdi scæna
hac personā susceptā cum laude
obire nititur. Vt cūque zelus hic
vindictæ in alijs probandus est,
nihil in virū ecclesiasticū aptius
cōpetit, quā charitatis affectus
quæ nec sævit nec lædit quēquā,
sed cuiusque saluti seruit spe in-
fatigabili, etiam perditissimos
quosque meliorum expectatio-
ne tolerans. Nō quod perpetua
impunitate malorū licentiā fouē-
dam existimē, aut magistratibus
nō esse exercendū gladiū si quā-
do huc adigat necessitas, sed mi-
nistros Evangelicos suum offi-
cium doceo, quos si lues ac cor-
ruptela temporum hac tanta,
quan

quanta antehac opinor nunquā
in Christianorū moribus visa est
offendit tā opere, deberēt tamē
non in homines, sed in vitia ipsa
bilem suam expuere. Hæc mo-
dis omnibus iugulanda ac re-
secanda sunt spiritu, ac poten-
tia verbi, hic erat illis omnis ex-
ercenda potestas, si quā habent.
Qua in re si suis diligēter parti-
bus defuncti essent pastores my-
stici, minus haberemus profecto
in christianorum moribus quod
nūc corrigamus. Nā si rei verā
causā scrutari ac fateri volumus
vnde tot stupra hæc, tot adulte-
ria, tot omnis sexus foeditates,
vnde diluvium hoc atque ocea-
nus malorum omnium tam la-
te inundavit in orbem Christi-
anū nisi ex inscitia vitioq; pasto-
rum, siue quia nō eā adhibēt dili-
gentiā in exequēdo munere, siue

Culpa in
pastori-
bus.

C iij non

non ea adest illis enargia, ac po-
tentia cœlestis spiritus, sine quo
nihil potest esse fœlix, quicquid
in his rebus agitur. Ea olim vi-
guit vis verbi ac potentia, vt ad
Apostolorum efficaces concio-
nes ingēs vbique sequeretur &
religionis & morum conuersio,
neque enim vnquā magis ferbu-
it inter christianos probitatis stu-
dium. Erat tum Christus tam ef-
ficax in ministris suis, nec minus
etiam nū futurus efficax in suis
ecclesiasticis, si audiri possent. Ne-
que enim defunt hodie Christi
ecclesiæ veri ac apostolici pasto-
res, nec vnquam defuerunt. Sed
nostra culpa fit, qui explosis, at-
que interfectis ijs, quos mittit
Christus, nullis præbemus aurē
nisi quos duntaxat ad id mune-
ris humana admittit electio.
Quod si soli essent sacerdotes,
qui

qui sibi peculiari aliquid iure de-
uinctum haberent spiritum sa-
crum, suoque duntaxat iuratum
ordini, equidem non indignos
hosce arbitrarer hoc priuelegio.
Verū vt ingenue cōfitear semel
quod saepe expertus sum: Nullos
video nec accōmodos minus ad
hanc prouinciam, nec magis à
spīritu Christi alienos quam vn-
ctos rasosque istos, quos sacer-
dotum titulo appellamus. Non
omnes incesso sacerdotes, inter
quos nonnullos scio fœliciter di-
ligentes, quosdam doctos atque
opipara etiam eloquentia prædi-
tos. Sed quid hac in re humana
sedulitas præstabit eloquentia,
inefficax illa cooperātis Christi
vis virtusque accesserit, quæ
quam latissime sese diffundit
per omnes hominum ordines at
que ætates non obligata nomi-
ni.

nibus aut personis hominum, et
libere aspirans ubi lubet. Quæ
tum hæc Christianorum est in-
cogitantia, qui sacerdotibus so-
lis suggestum aperuit, et reliquum
laicorum vulgus, ut effœtum
sterileque excludunt, quasi præ-
ter istos sint omnes fungi ac asi-
ni, quasi nulla usquam prophe-
tia, nulla cognitio, nullum spiri-
tus secretioris charisma, nisi so-
lis in sacerdotibus inueniatur.
At longe aliud perspiciebat
propheta ille, qui indubitato
vaticinio prædixit fore, ut om-
nes essent theodidacti, doceret-
que quisque proximū. Quod
si verum sit, nostrisque insuper
tēporibus comprobatum, quare
liberam prophetici spiritus di-
spensationem vni huic sacerdo-
tum alligamus, cæteros omnes
ab illius ministerio submouen-
tes,

Joel. ij.

ordm

tes nō admodū Iudæis illis dis-
similes, apud quos vix erat to-
lerabile quenquam dogmati-
sten agere apud populum, nisi
qui scriba esset, aut Phariseus
legis candidatus. Non incuso
sacerdotes omnes, sed quod cō- Laici pa-
pertum est, liquido me posse stores,
affirmare arbitror. Complures
esse Laicos quorum etiā novi
nonnullos, quorum fidei, vigi-
lantia, ac doctrinae summæ, si
functionis ecclēsiasticæ admini-
stratio committeretur, absit in-
uidia veritatis, aut ego fallor,
aut ecclesiam aliam, quam nunc
habemus, essemus habituri. In
hīs etenim situm est, qui verbi
præfecturam gerunt, qualis sit
futurus populus, qui si recta via
ac exēplis præeant plæbi, nō po-
test nō illa consequi. At quo pa-
cto illi de iudicio dei de euāgelio
de

de gratia, de pietate, siue de re vl
la concionabuntur alijs, qui nun
quam sunt in eadem ipsi exerci
tati. Quo pacto afficient, rapiēt
concutient securas mentes, quā
talibet vi eloquētiæ præditi, qui
nullam secum vim spiritus addu
cunt ad persuadēdum. Res hæc
vt humana non est, ita non nisi
diuinos requirit artifices, qui nō
lingua adeo, non voce, non late
ribus, non acumine valent, aut
scripturis quamplurimis cumu
landis, at spiritu potius efficaces
afflatu potentes, scriptura feli
ces ac oportunos, denique diui
nam in se vim ac numen spiran
tes, quo non modo feriant exter
nas aures, sed intimos animorū
recessus penetrent ad ossium ac
compaginum vsque diuisionem
adeoque totam hominis vitam
in nouum quendam habitum
transfor-

transforment. Hæc illa deinosis
est non humanæ eloquentiæ, sed
virtus in nobis agentis Christi:
quam vel ipsi omnibus inesse op-
tarim, qui præsumt docendo po-
pulo, aut eos saltem acciri ad do-
cendum, quibuscunque hæc sit,
maiori mensura collata à domi-
no. Ea ratione non dubium est,
quin ecclesia Christiana multo
felicius genuinæ puritati restitu-
eretur, simulque purgatioꝝ vn-
dique redderetur non solum in
moribus officiisq; vitæ, sed
etiam in religione, qua nihil
aliud est profecto in vita nostra
corruptius. Interim si publicæ
regni huius utilitatis videbitur
interesse, seuerius aliquid in adul-
teros statui, sunt vincula, sunt ex-
ilia, sunt carceres, sunt inuisiones
est excommunicatio, qua effre-
nis libido restringi, atque etiam
fortassis

fortassis sanari potest. Cōtinuo
autem ad mortem ipsam progre
di, nisi de grauissimis maximis
causis, non est disciplinæ Christi
anæ. Certe nulla est religionis
necessitas, quæ huc Christianos
adigat. Dixi pro tenuitate mea.

FINIS.

CORONIS AD
adulteros.

TE quaeso, mi frater, me non
aliter accipias ac sentio. Vi
tia nullius foueo, ne quis hac de
fensione abutatur ad maiorem
incechandi licentiam. Tantum
hic Euangelicæ libertatis nego
tium ago, contra quosdam, qui
Mosaicæ legis necessitatem vi
debatur reducturi. Quo maior
tunc tibi incumbit sollicitudo,
ne tam obuiam hanc Christi be
nefi

neficientiam rapias ad occasionē
carnis, sed ad gratiarū actionem
atque resipiscentiam. Vt ne ne-
scias enim. Non vocauit nos De-
us immunditiæ causa, sed purita-
tis, nec alio spectat hæc nostra
cōsultatio: quæ si quid te ad mu-
tandam vitam flexerit, nil quæ-
ro amplius. Sin minus, scias te
non à magistratibus quidem tu-
is, sed ab exoticis illis duntaxat
Iudæorum legibus vindicari.
Vale, ac resipisce per Christum.

[Cum priuelegio ad impri-
mendum solum.